

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (կանխիկ վճարելի)
Տարեկան բաժնորդագին 30 ֆրանկ
Վեցամսեայ » 15 ֆրանկ
Եռամսեայ » 7 1/2 ֆրանկ

ԼԵ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 48

1922 ՄԱՅԻՍ 24 Դ.
(Հ.Տ. 1922 Մայիս 11)

ԳՍԵՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Գրութիւնները չեն վերադարձուիլ չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ գինը 2 անգամ կարծէ. 1 գլխագիրը 4 անգամ:
Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

Հիմնադիր ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ
Խմբագիր ԵՂԻՇԷ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մայիս 28. — Հայաստանի անցքերէն. — Հայաստան. — Նամակ կիլիկիայէն (Ատանա). — Արեւելեան խնդիրը. — Ներկայացում մը Էքսի մէջ. — Դարձեալ Ս. Ղազարի վանքի մասին. — Զօր. Մարտիկի ամուսնութիւնը. — Կոչ Վաստականցիներուն. — Տեղական. — Ճեմովաի խորհրդաժողովը. — Նոր ըստացուած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՄԱՅԻՍ 28

Թաճախ անիրաւ տեղն է որ ժողովրդային հոգեբանութիւնը կը փորձէ ի յուսալքման յորձանքներու յանձնուելու անկամ ու անվստահ, անհոգ դէպի ապագան, անփոյթ՝ դէպի նոր հորիզոններ սուրալու:

Կայ անտեսանելի, անմեռանելի ջրու թիւն մը, բնագոյնի ոգի մը իր անուամբ է հայ էութեան մէջ, լիցեղուած ու այդպէս անտեսանելի դարձած. այդ ոգին յիշատակի ձգտումն է գեղեցիկ օրերուն, անցալի փառքերուն:

Ասկէ չորս տարի առաջ 1918 մայիս 28ին, հրաշափառ յարութիւն մը Արարատի աւերակներէն ցեղին կամքը ցցեց, անկախութեան գրօշը ծածանելով:

Սահող չորս տարիները գրեթէ չորս դարերու փորձութեամբ խոցող տեղին ու ընկճեցին հայ ժողովուրդը:

Արարատի լուսածիրան կատարէն հմայուած՝ արդեօք չտեսնե՞ք այն լիճը որ ճիշդ անոր կողքին պեղուած էր, որ պեղուած է եղբի դաւեր շարունակ:

Պիշ պիշ սեռեցանք դէպի կատաղութիւն, աչքերնիս երկինք յառած, սըր տերնիս խիղով ուռած, ու չտեսնե՞ք անդունդը:

Միշտ ալ այսպէս է եղած հայ ժողովուրդը. նա չէ տեսած իր ոտքերու տակ, երբեմն իր իսկ ձեռքով անգիտակցօրէն պեղուած վիճը, եթէ գիտնար, կարենար տեսնել, անպայման պիտի խուսափէր անկէ կամ պիտի ջանար գոցել, լեցնել զայն, միանգամ ընդմիշտ ազատելու համար կորստի մղձաւանջէն. այլապէս

ժողովուրդ մը յիմար պիտի ըլլար գիտակցօրէն դէպի կորուստ դիմելու համար:

Բայց չյուսահատինք. Գանի որ այս ժողովուրդը իր սրտի մէջ չէ մեռուցած անցեալի յիշատակները, նա պիտի ապրի ի հարկէ: Մայիս 28ը ամենափառաւոր յիշատակներէն մին է այս ազգի անհաւասար ոգորումներու անձայրածիր ճամբուն վրայ:

Ով որ անցեալին կը նայի անոր վառած ջահով իր ապագայի ուղին որոնելու ձգտումով, նա կապրի, նա կը հասնի անպայման իր երազած հանգրուանին:

Ու կը մայթենք որ մայիս 28ն ալ նման բազում տօներու հետ գիտակցութեան ճառագայթ մ'ալաւ. լի չողացնէ որպէսզի գիտնանք տեսնել վիճը և ապա մեր կամքի զօրութեամբ գոցել զայն:

Ապագան մտալ չըլլար երբ անցեալը օգնէ անոր. ու այդ օգնութիւնը մեր ձեռքն է և ոչ այլոր:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՑԻՐԵԼՆ

Ավանատնի օրագրից

XXI

Մեր հիւրընկալող նախորդ Մարտի տարի կինը՝ Նազիկ չոր փայտեր լեցրեց թոնիրը, բոցը բարձրանում էր մինչև առաստաղ: Մենք յօգնած և թոշնած, բոլորեցինք թոնիրի շուրջ որ մի առանձին հաճոյք պատահեց մեզ, երբ քիչ մը չորցանք ու կաղդուրուեցինք, սկսեց ստամոքսի անյետաձգելի պահանջը: Թոնիրէնք Մարտի տարին որ մեզ համար պանիրից, մածունից մի քիչ բան ճարէ դրացիներէն և յանձնեցինք իրեն 30.000 բուլլի. նրա դէմքը ալալուեց, ճնշեց ու մի խոր հառաչ քաշեց. նորա միտքը հասկնալով փութացի մեղմացնել իր վիշտը: Տիկ. Նազիկը մեկնեց դրացու տուն մեր պահանջը գործադրելու: Թէլը պատրաստ էր, սկսեցինք

խմել. Նազիկը վերադարձաւ մի աման մածուն բերած և մի քիչ էլ պանիր որին վճարած էր 35.000 բուլլի. 5.000 էլ տւի: Մարտի տարին Նազիկ սկսեցին յիշոցներ տեղալ ըսելով թէ ինչ անգութ են այս լեռնահայաստանները որ ձեզ պէս հիւրերից այսքան փող կը վերցնեն, թէ փաշան լինէր սրանց հախից կուգար ևայլն:

Մեր խոսակցութիւնը սկսաւ մեր տերմական դառնալ. Մարտի տարին պատմեց որ ինք փաշայի (Սեֆրա-նիկ) զինւորներէն էր. մի անհաւասար կուռմ կորսնցուցած էր իր ձախ թևը և ալ ոտքից էլ ծանր վիրաւոր ու այժմ այս օրին հասած. երբ 1918ին Անդրանիկ անցաւ Ղարաբաղ, ինք հոն մնաց և ամուսնացաւ և տեղացիներ հազիւ հաճեցան զինք կովարած ընել ևայլն:

Տիկ. Նազիկ վեր կացաւ, հացը բերեց, աղւոր լաւանքեր. առաջին անգամն էր որ լեռնահայաստանում այդպէս առատ և մաքուր լաւալ կը տեսնէինք: Միասին ճաշեցինք և հանգիստ մը քնացանք: Մեր քնանալէն վերջ Նազիկ մեր թաց ու ցեխոտ գուլպաներ լուացեր և թոնիրին էր կախեր: Առաւօտ կանուխ վեր կացանք. դարձեալ միասին ըրինք նախաճաշը և բաժնուեցինք այդ համեստ ընտանիքէն:

Լեռնահայաստանում առաջին և վերջին հիւրասիրութիւնն էր որ ունեցանք:

Գարաքիլիսէից ուղղուեցինք Տաւրիս գիւղական թաղերէնք որ նըժ. գեհ պատուիրած կը լինէր գիւղացիներին որ պէտք եղած օժանդակութիւնը տան մեզ: Մեր հրամանատարութիւնը խոստացած էր որ մեր բարի վրայ: Բայց հակառակ այս խոստումներին՝ գիւղացիութիւնը ոչ մի օգնութիւն ցոյց տուաւ: Նոյն իսկ փողով չէին օգնում, չոր կուղէին նըրանք, այնպէս որ խեղճ զինւորներ պատառ մը հաց ճարելու համար կը

պարտաւորէին մինչև վերջին կտոր շորը տալու:

Տարախասէն մեկնեցինք Տաթև. բայց կէս ճանապարհին սուրհանդակ գալով յայտնեց որ մեկնինք Շնթաղ գիւղ, հրամանատար Սմբատ կարգադրեց որ հետևակ զինուորը երթայ Շնթաղ. իսկ հեծեալներ իր հետ վերցնելով մեկնեց Տաթև: Մենք հասանք Շնթաղ ժամը 12ին. ուղեցինք տեղաւորել և սպասել սուրհանդակ տեղացիք բաւական դժուարութիւն ցոյց տւին. կըսէին թէ դեռ չուտէ, գացէք Տաթև, Նժդեհ հոն է. մենք պնդեցինք թէ մնալու ենք և գիւղացիք պէտք է պարէն հայթայթենք. այս խելով, բոլորովին ընդդիմացան. մեր զինուորական մարմին ստիպեց իր գաղտնիքը յայտնել թէ այստեղից գնալու ենք Օրդուբար. այս բանը աւելի ևս զայրացրեց գիւղացիները որոնք պահանջեցին որ չուտով գուրս գանք գիւղից ապա թէ ոչ վէշքի կը դիմեն: Քիչ մնաց որ մերոնք էլ գէնքի դիմէին և ցաւալի հետևութիւններ յառաջ գար. բայց վրայ հասաւ շրջանի գաւառապետ և մի կերպ խաղաղութեց երկուստեք ու մենք տեղաւորուեցինք:

ԳՍՐՈՒՆԻ

Թաւրիզ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ամենայն Հայոց վեհ. կաթողիկոսը ապրիլ ամսի մէջ Լիմաժանէն Երևան է գնացեր և մէկ քանի օր հոն մնալէ վերջ վերադարձեր է Մայր Աթոռ. կաթողիկոսի առողջապան վիճակը առայժմ լաւ է և Լիմաժանի տնտեսական դրութիւնն ալ հետզհետէ բարւոյնացելու վրայ:

— Հայաստանի Հանրապետութեան նախկին կառավարութեան փարիզի պատուիրակութեան և այժմ խորհրդային կառավարութեան միջև համաձայնութիւն գոյացած լի. ներով, ասկէ առաջ Հայաստանէն արտասահման արտածուած բաժարակի փոխարժէք գումարը (մօտաւորապէս

1 միլիոն ֆրանկ) յատկացուեց չա-
յաստան միջեր զրկելու Ուստի
այս գումարի կէսովը Պուլկարիան
500 թոն ալիւր գնուած և զրկուած
է Հայաստան մայիս 22ին. Մնացեալ
գումարն ալ նոյն նպատակին պիտի
յատկացուի:

— Ամերիկացի շատ մը գրողներ
որոշած են այս ամառ ճամբորդու-
թիւն մը կատարել դէպի Կովկաս և
մասնաւորապէս Հայաստան. ասոնցմէ
ոմանք ուսումնասիրութիւններ ընե-
լով գիրքեր պիտի հրատարակեն:

ՆԱՄԱԿ ԿԻՂԻԿԻՍԷՆ

Ատանա, 26 ապրիլ 1922

Երեկ իրիկուն, ժամը 8ին (ը. ե.)
sensational ժարդասպանութիւն մը
տեղի ունեցաւ: Տէրի Մէհմէտ ազա-
զատէ Հիւսէին էֆէնտի, Կիլիկիաի ա-
մենահարուստ կալուածատէրը, որուն
հարստութիւնը տասնեակ միլիոններ
րով կը հաշուուի, անձնօթի մը
կողմէ ատրճանակով գնդակահար-
ւեցաւ, իր տանը դռան դիմաց,
Շէֆազ սրճարանին առջև: Ամերի-
կեան հիւանդանոց փոխադրուեցաւ,
բայց մի քանի ժամ յետոյ մեռաւ:
Բոլոր Ատանացիներուն խիստ ծա-
նօթ դէմք մ'էր այն, նախկին Հայ-
կական Հիւանդանոցին և Հայկական
Ակումբի շէնքերուն տէրն էր ինչ
պէս նաև Մէհմէտի «Բարեգործա-
կան» ի նախկին որբանոցի շէնքին:
Քաղաքական գեր մը չունէր, կը
սիրէր միայն իր դրամը: Երբոր
Ֆրանքլէն Պուլոն Ատանա եկաւ,
Հիւսէին էֆէնտին զայն մի քանի
օր հիւրասիրեց իր տանը մէջ:

Այս առաւօտ իր որդին, որ 24-
25 տարեկան երիտասարդ մ'է, ձեր-
բակալուեցաւ կասկած ըլլալով թէ
իր հօրը սպանութեան մասնակցած
է ժառանգելու համար: Միւս կողմէն
ալ կարծիք կայ թէ քաղաքական
«տէքոս»ի գործ մ'է այդ. կը հա-
ւաստեցնեն թէ, ասկէ քանի մը
օր առաջ ազգայնականները Հիւսէին
էֆէնտիէն 100.000 ոսկի ուզած են
«ազգային պաշտպանութեան և փրօ-
փականտին» համար և ան մերժած է:

Բէթիդեանի ինդիլը գեռ չէ
կարգադրուած. Ֆրանսական հիւ-
պատոսները գացած են Օսմանիէ և
զինքը տեսած են բանտին մէջ. կըս-
ւի թէ Միւսթաֆա ֆէմալ անոր
«ներում» չնորհած է, բայց Բէթի-
դեանը մինչև այսօր բանտը կը մնայ:
Պիտի զոհ երթալ վերջապէս:

Հաստի աղբիւրէ կիմանաք թէ
Սիւրիաի մէջ անկարգութիւններ պա-
տահած են Արաբներուն կողմէ: Դա
մասկոսի մէջ պաշարման վիճակ լայ:

տարարուած է, նոյնպէս Հոմուս ուր
ապստամբները 2 մեռեալ և 4 վի-
րաւոր ունեցած են, ապրիլ 17ին:

Կիլիկիաի մէջ թէև ծանր դէպքեր
չեն պատահած մինչև այսօր, բայց
իրերը այնպէս են որ քրիստոնեանե-
րուն համար ապրիլ կարելի չէ ալ
հոս Ժողովուրդը խորապէս օտարա-
տեաց է: Երեք օր առաջ Էնկիւրիի
մեծ ժողովի բացման տարեգարծին
առիթով մեծ ցոյցեր տեղի ունեցան,
ծայրայեղ ազգայնական ճառեր խօս-
ւեցան, բոլոր օտար պետութիւննե-
րը պախարակուեցան հրապարակաւ
և նոյն իսկ ասորին անդին քրիստո-
նեայ տուններուն վրայ քարեր նետ
ւեցան: Խուժանավարներ կան որոնք
նոյն իսկ իրենց ընտրած չէֆերուն
չեն ուզեր հնազանդիլ:

4 պօլշեվիկ ներկայացուցիչներ
հասան Ատանա, իբր թէ վաճառա-
կանական ուսումնասիրութիւններով
զբաղելու համար:

ՍԻՓԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն մայիս
18ին թէ արտաքին գործոց պաշ-
տօնատունը մայիս 17ին ընդունեց
Ֆրանսաի և իտալիաի դեսպաննե-
րուն պատասխանները անգլիական
առաջարկի մասին թիւրքերու վե-
րադրուած վարագոյթիւնները քնն-
նելու պաշտօնով յանձնախումբ մը
զրկելու:

Փարիզի և Հոմի դահլիճները
կընդունին անգլիական առաջարկը:
Ֆրանսական կառավարութիւնը ի
միջի այլոց յայտնած է թէ հրա-
հանգ չըկած է Կ.պօլսի իր ներկա-
յացուցիչին այս մասին խորհրդակցե-
լու համար անգլիացի և իտալացի իր
պաշտօնակիցներու հետ:

Ֆրանսական կառավարութիւնը իր
պատասխանին մէջ նմանապէս դիտել
կուտայ թէ անկողմնակալութիւնը ը-
րած ըլլալու համար պէտք է գոհա-
ցում տալ նաև թիւրքերուն որոնք
իրենց կողմէ կը բողոքեն յունական
վարագոյթիւններու դէմ. մասնաւո-
րապէս թուելով թէ այս վերջիններ
հրդեհի տուած են մզկիթ մը այն-
տեղ միւսլիմաններ արգելափակելէ
վերջ և ասկէ դուրս ալ իբր թէ
յունական բանակին մէջ բռնի զին-
ւորագրուած են թիւրքեր ևս:

Այս պատճառով ահա Ֆրանսա-
կան կառավարութիւնը կառավարկէ
երկրորդ քննիչ յանձնախումբ մ'ալ
զրկել Զմիռնի երկրամասին մէջ:

Իտալական կառավարութիւնը իր
պատասխանին մէջ ոչ մէկ ակնարկու-
թիւն կընէ Ֆրանսաի այս առաջար-
կի մասին և կը կարծուի թէ ոչ մէկ
դիտողութիւն պիտի ընէ Ֆրանսաի
այս առաջարկի դէմ:

Աթէնքէն քաջուած հեռագրի մը
նայելով թիւրքեր կոտորեր են խար-
բերդի և Մարթիաի շրջանին մէջ
գտնուող տարագիր Հայերը:

ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄ ՄԸ ԷՔՍԻ ՄԷՋ

Մի քանի օրեր առաջ Էքսի մէջ վաճա-
ռատան մը ցուցափեղկին վրայ դրուած
ազգի մը «L'Arménienne» վերտառու-
թիւնը մեր ուշադրութիւնը գրաւեց:

Մօտենալով տեսանք ուրախութեամբ
որ 30 ապրիլ եւ 7 մայիս Թուականներուն
այդ անունով ներկայացում մը սարքուիլ
կը յայտարարուէր:

Կազմակերպողը Aix St.-Mitre կա-
թոլիկ միութիւնն էր:

Կիրակին անհամբերութեամբ սպասելէ
ետք ունէր հայերնակիցներ, ամենքս ալ
ուսանող, գացինք հոն ներկայ գտնուելու,
առանց կանխաւ ներկայացման մեզի նը-
պաստաւոր կամ աննպաստ ըլլալը կա-
րենալ հաստատուելու:

Առաջին արարուածէն վերջ մեր գա-
ղափարը կազմուած եւ մեր սրտերը հը-
պարտութեամբ համակուած էին: Հայ
իգական սեռին կենսունակութիւնը եւ
քաջութիւնը կը պանծացուէր հոն:

Պ. Ա. Նէվէհիլլեան (երկրագործա-
կան ուսանող) չափազանց յուզուած՝ փա-
փաք յայտնեց երգով մը իր մասնակցու-
թիւնը բերել հանդէսին, ինչ որ ջերմ ըն-
դունելութիւն գտաւ եւ պ. Արշակ իր
«Հայաստան»ով յուզեց ներկաները եւ եր-
կար ծափեր խլեց:

Ներկայացման աւարտելուն՝ տեղւոյս
ուսանողական գաղութին կողմէ ծաղկե-
փունջ մը նուիրեցինք գլխաւոր դերակա-
տար Ճաննային որուն բերնով հեղինակը՝
Alfred Bruneau կը փառաբանէր հայու-
նին:

Երկրագործականութեան սեւ շրջանը
կը պատկերացնէ: Հոն կը տեսնենք ըն-
տանիք մը որուն այր անդամները ամ-
բողջութեամբ կը պալկին. մայր մը իր
չորս աղջիկներով տարագրութեան մէջ
կը գտնուի:

Ճաննան, ըսան տարեկանի մօտ եւ գե-
ղեցիկ, Թուրք հիւանդի մը յարձակումին
կենթարկուի եւ երկար ատեն իր պատիւը
պաշտպանելէ վերջ, ճարահատ՝ դաշու-
նաւար կընէ իր աւելանգիւր:

Սուլթանը Ճաննան իր պալատը բերել
կուտայ եւ իր կարգին՝ յափշտակուելով
անոր գեղեցկութեան՝ կուզէ անոր Թա-
գուրին մը վայել պատիւները ընել իր խե-
նշուածիւնները գործադրելու յոյսով: Ճան-
նան անյողողող կը մ'նայ Թէ՛ կուսուծիւ-
նը եւ Թէ՛ կրօնը պաշտպանելու մէջ եւ
օր մ'ալ Սուլթանին առաջակները կար-
համարի եւ զինքը կը նախատէ իր հա-
րեմի ներկայութեամբը:

Սուլթանը կը փրփրի: Ճաննան կախա-
ղան հանելու հրաման կը տրուի: Այս
միջոցին Ճաննային նախկին ուսուցչուհի-
ներէն Ֆրանսուզի մը որ կարմիր խաչին
կը ծառայէր, կը միջամտէ եւ զայն կը խլէ
պալատէն եւ իր մօրը կը վերադարձնէ:

Տրամը կը վերջանայ հոս բոլոր որբու-
հիւներու «Կեցցէ Ֆրանսա» աղաղակներուն
մէջ, այն յոյսով Թէ՛ Ֆրանսան չմոռնար
Ֆրիստոնայ Հայաստանը եւ սեւ օրերու
մէջ անոր Թեւ ու թիկունքը կըլլայ:

Կնիք վալապրի և Էքսի
Հայ Ուս. Միութեան

ԴԱՐՁԵԱԼ Ս.ՂԱԶԱՐԻ ՎԱՆՔԻ ՄԱՍԻ
Պատասխան Պ. Ա. Իսահակեանին,
«Արմէնիա» Թիւ 40

Յարգ. Պր. բանաստեղծ

Ես կը խօսիմ ապրած, տեսած ու լսե-
ղրական կեանքէս. մինչև դո՛ւք լուկ ձե-
լածներովը. ուստի կարող էք խաբար
ու վերադառն խաբարիլ: «Յեկ», քար
մուր» գիտ մըտել ուղող փաստացիոր
մըտտ անձերու չեմ նետած, ո՛ւր կը քն-
նեցի: Լուկ ճշմարտութեան սիրոյն վեր-
անգամ մը ևս ստիպուած կը զգամ հո-
մառտակի ձեղ լուսաբանել:

Թուականներ, հաշիւներ, լուրեր կա-
տաք, ուրկէ՞ են ասոնք. գրեթէ բոլորն
խեղաթիւրուած ու սխալ են. նախկինն
ըլ ապացուցինք ու գուր մինչև ցարդ լու-
ցիք ու նորեր ի յայտ կը բերէք. միջ-
հակասութեան մէջ չեք երբ կըսէք «նե-
կայ վարչութիւնը» աղտոտ լացքը տա-
է լանուլ լուս ու մուկը: Ուրեմն «լու-
ու մուկը» չէ, ու այդ ձեր բարի և օր-
նակելի հայրերը ուրիշ լուսաբարանե-
ալ կուտան՝ ո՛չ թէ աղտոտ լուսաբան-
մաքելու ալ մաքրելներն ալ աղտոտե-
վա՛, անոնց վիճակը ու շրջակայքի
քանի ազգայնիւններ:

Կըսէք. «Եթէ 2. Պարեան չորս տա-
լայ մէջ բաց է ունեցել 150.000 լի-
2. Երեմեան միայն մէկ տարւայ
առանց նորոգումներ անելու, ձգել է 45-
լիրա պարտք» Պ. Իսահակեան դուք
չափելի ու ցայտուն եղելութիւններէ
անգիտակ էք և սա ներքի է քանի
դուք ձեզ չեք յոգնեցուցած դպրոցի նը-
րանները այցելելու և նորոգումներու հ-
տա՛մու լինելու: Ի՛ս և մանաւանդ վա-
ժարանի վերջին հասած լուկ որբերը զի-
տեն թէ ի՛նչ զգեստ ունէին և ի՛նչ քն-
նալու անկողին: Այո՛, սիրելի բանա-
տեղծ «Բնագրատը պէտք է անաչառ լինի
ճշմարտատէր և առարկայական, այսպէս
նա կ'սէ կոյր է կամ կ'սակածիլ գիծ տա-
նող: Գիտէ՞ք դուք վատթարանին ամա-
կան քանի հազար լիրա կը տրուէր (10
հարիւրէ աւելի անձի համար): Ներքե-
խեղաթիւրուած գումարներու պէտք չու-
նիմ, ես գիտեմ և չափով մը ինձ ներքե-
է գիտեմ քանի որ իրենք իսկ դիտ-
տանիքի անգամ կը համարէին: Վարձ-
րանին տեսութեան կը դրուէր 10-00
լիրա և մի միայն վերջի մէկ երկու
միոններուն 17.000ի բարձրացուցին: Գի-
ցէք, վանքի վարչութիւնը մասնաւոր
մարակալով, վատիկանի այցելուովը (Տի-
բիւ) և աթոռակալովը (վեր. 2. Յ. Թ.
րոսեան) հաշիւները և այլն տեսնել տուա-
քննած և հաստատած է որ նման վա-
ժարան մը 25 30.000 լիրա կը կարո-
մին: 2. Սիմոն ըսինք թէ ի՛նչ կը տա-
նար: Իսկ 45.000 ըսած բացերնուր թու-
թը վստահարար ձեր դիւրահաւատ սով-
րութեամբը՝ ձանձրոյթը չէք կրած տե-
նելու քանի որ այդ ալ եթէ ոչ ետապա-
ւած, կրկնուած թիւ մ'է եթէ չեմ սխա-
լիր:

Ապա անձիս լաւ հեգնական քար մը
տեղնէ՞ք վերջ, պուրսէս հրաժարման խե-
րի մասին կըսէք. «յանկարծ կանգնելու
հրաժարելու, իրապէս, մեծ բարոյակ-
կամք է պէտք, բայց ի սէր հայրենիքի
որբի (այսինքն մի բարեկամի համար)
Չգիտեմ թէ ի՛նչու դիւրաւ հաւատք կը
ձայնէ ձեզ իրենց մուրովը մըտել ու
դարանակալ ու աննկարագիր մի քան
սքեմալորներու: Եղբայրներու նմանկ
հետ իմ նախկին առաջարկս եղած է «որ-
վը» բայց երբ վեր. 2. Աթոռակալը մ-
տերծօրէն խնդրեց որ պարզելով դժու-
րութիւններ ցոյց տուաւ (իսկ արդէն ին-
ձանօթ ըլլալով ուրիշ թոշակներու ա-
ջգործադրուելը) առաջարկեցի, կը կրկնեմ

որի խնդիրը յօդու հալու պարագային, ընդ մէջ, որպէս թարեւամիտ եղբայրը (Այս ժամ ձեր որդւոյն պէս «ցերեկները դպրոց է յաճախում» իր ճողորմութեամբ ընտանիքին վեհապետի գտնուելուն համար, հակառակ յատկացումը պարտին, ձերինն տարբերութիւն ունի»), որուն գովասանքները ևս վաճառականներէն լսած էի: Ահա նաև մէջբերումներ եղբորս և վերջ. Հ. Թորոսեանի եղբորս ուղղած նամակներէն. — Գրեցի «յայտնելով ըստի տրամադրութիւնս այդ ընդ (իմ ամսավճարս) ես ունիս վրայ առնելու մեծ մեծ գոհողութիւններով: Քանի որ ներկայիս ամէն շաբաթ պարտական է, իր ծնունդին եկածէն աւելին ընել մերին հազարներով որքերը անտէր չթողելու համար: Ուրեմն նոր տարիէն սկսեալ ընդ յատկացումը պարտութեամբ դադարեցնել, յատկացնելով զայն արժանի որքի մը: Բնական է դուն ալ տեղեկ պիտի ունենայիր որպէս որպէս մեր ընդ որքիս այս գոհողութիւնը պարտութիւն չմընայ: Մայիսին որ մինչև վերջ ի վիճակի ըլլանք թողալու հոգալու եւ Աստուած շատ աւելի օգնելով մեզի կարող ըլլանք նոյն իսկ որքեր դպրոց դնելու:» (1920 թ. 20. Ստեփան): — «Վարչական ժողովը ուրախութեամբ ընդունած է առաջարկին եւ գոհ մնացած ենք ազնիւ մտածութենէն, այս մասին Պետրոսը կը գրէ (1920 թ. 28. Հ. Թորոսեան):

Դառնալով Հ. Ս. Երեմեանի, եթէ սա ընկած է տիրապետութեան և փառաւորութեան մի անուրի մարմանով ինչու մինչ ցարդ խմբակ մը չունի և եթէ հանգուցեալ «արքայ» թերին տակ ծածկ արքայութեան մականով քրոյս, ծաղկում էր այս կամ այն վարդապետին որ չէին կարող իրեն պատուանդան դառնալ ինչու ինչ չհասաւ բարձր պաշտօններու: Պ. Իսահակեան, Հ. Սիմոնի «անգիտակցութիւնները դրուստելով» վատականի այցելուներն էին որ անոր բարձր պաշտօններ տուին, ըրին յառաջիկայ ընդ. գործակալ և երկու անգամ ալ տեղաւ: Միթէ՞ երկրորդ անգամ բռնի էր թէ խմբակին: Երկրորդ անգամ իր տեղ առաւորեալ է Հ. Գաբրիէլ Նահապետեանը, և այժմ ուրախ է իր յաջորդը տեսնելով, որ կարող է, կըսէ, օգտակար ըլլալ իր հայրենասիրութեամբ: Եւ միթէ դեռ այս վերջերս Հ. Սիմոնի տեսչութեան անգիտակցութեամբ համար էր որ ուղեցին Կ. պոլիս յիշ նաև կրթական բարձր գործի համար. Հ. Ս. Երեմեանի դէմ պարտաւ միայն ձեռքի կը լսենք, ինչ Բէրաի (Պօլիս) տեսչութեան կըսած պահանջին ինչու շատ մը թերթեր բողոքեցին ու պահանջեցին միայն ընդունելն էր Հ. Սիմոնի իրեն լաւագոյն դաստիարակի մնալ կրկին իր պաշտօնին: Եւ եթէ չէք գիտեր, այս ալ յայտնի ձեռքի որ Բէրաի վարժարանը պատկերակոյց մըն էր և Հ. Ս. Երեմեանի ձեռնադրութեամբ «Խառնութիւն» Երկրորդական վարժարան եղաւ կառավարական փոխարտակով: Արդե՞ք այն ժամանակներն ալ «վարձուած» կամ «հիպոթեզով» խօսող անձինք կային և ատիկա ամբողջ Պօլիսն էր և մանաւանդ Արփիարը, Միլթոնը և Երեմեանը, Քալանթարը, Մ. Փորթուգալեանը, Հ. Առաքելեանը, Լեւոն... Եւ խնդրեմ, որ եւրոպական բարձրագոյն վարժարանի տեսուչ դասախօսութիւն կընէ: Միթէ՞ տեսուչ մը դասախօսութեամբ զբաղելու է թէ դպրոցի կարգ ու կանոնով: Եւ և ընկերներս կարող ենք վկայել թէ միայնակութիւնը որոնց որ յանձնած էր դասախօսութիւն, ուսումնապետութիւն... ասոնց վերջնականութեան պաշտօնը ևս Հ. Ս. Երեմեան իր ճամտութեամբ կատարած է: Բայց Հ. Սիմոն երեխանիդ «վախեց դպրոցից» և ձեր բացատրութեամբ ահա՛

թէ «չան գրեւոր ուրիշ տեղ է թաղուած», որով ձեզ և ձեզ գրգռողներուն համարայդ տեսակի տեսչութիւնը Կ. պոլիս Զաքարիայ փողոցի ամէն մի միջակ վաճառական աւելի յաջող կը տանէր. խնդրեմ «տեղի Հայերին, մեզ ու շատ մը միաբաններին» խնդրել այդ գոյնով ծանօթ չէ. ձեր խօսքերը մասամբ ազգած են: Բայց Հ. Ս. Երեմեան ձեր երեխան իր սովոր բարեացակամութեամբ ընդունելուն համար, Տէրիւշէ քարկոծումներ և ուրիշ բարձրագոյն անձէ գանգատներ լսած ենք: Ի հարկին նրա զիջողութեամբ անունը ևս կարող եմ տալ: Ես չուրը աղբիւրէն կը խմեմ և ոչ անթափանց ու կասկածելի գաւաթներէ:

Գալով Սարեանի խնդիրներուն, թէեւ բաւական ծանօթ, յատուկ տեսակցութիւն մը ունեցայ Հ. Ս. Երեմեանի հետ, ահա՛ իր վերապահութեամբ յայտարարութիւնները: 1/ Ստոյգ է միթէ՞ որ 1903ին ձեր պատճառաւ «վախեցի մէջ մտել է աններգաշակութիւնը որ եկաւ յանգեց Հոռոմի այցելութեան տիտուր երեւոյթին»։ — Ես իբրեւ երիտասարդ քանակայ, այդ թուականին միմիայն «Բագմավէպ»ով եւ «Գեղունի»ով զբաղած էի: Նոյն տեսնուան վարչական ժողովի անդամներն արդէն իսկ գիտեն թէ ես նոյն պարագաներուն մէջ ընաւ ծայր չունէի: Անոնցմէ ոմանք դեռ ողջ են ու պ. Իսահակեան կարող է երթալ ու տեղեկանալ որո՞շ պատմութիւն: 2/ Ճիշդ է որ Հ. Սարեանի դէմ «արշաւանք» գործած էք տեղական իտալ. մամուլում և «Ռազմիկ» թերթում «Ռազմիկ» ստորագ. — Հ. Սարեան եւ յարգած եմ եւ կը յարգեմ իբրեւ իմին դաստիարակ որով ես միշտ աւելի համակիր եմ եղած իրեն վաճակաւ եւ գրական գործունէութեան: Ես երբեք գրած չեմ խոսք. եւ հայ թերթերու: «Ռազմիկ» մէջ կեղծանուն ունիմ գրական յօդուածներուս համար եւ այդ կեղծանունս ուրիշ երկու անձեր ալ գործածեցին: Եւ թերթերու մէջ այդ մասին արդէն բողոքած եմ: 3/ Ինչ կըսէք ձեր թղթած «միայն մէկ տարւոյ մէջ 45.000 լիւրս պարտք»ին: — Հաշիւներու օրինակը հատ մը վանք ու հատ մը վարժարան թողած եմ: Կը ցաւիմ որ այդ օրինակները պ. Իսահակեանին ձեռքը չէ անցած որպէս զի կարենար ստոյգ գաղափար մը կազմել այդ մասին:

Չուզեցի աւելի երկար ընել. չեմ չնորհակալութիւններս յայտնելով ողորնեցի սիրելի բայց այժմ անիրաւօրէն մոտոտող բանաստեղծ Հ. Ս. Երեմեանը ու դուրս ելալ, Աթոռական վեր. Հ. Թ. Թորոսեան վարդապետին հետ:

Պ. Փիլիպպոսեան
Բառապատ, 9 մայիս 922
(Վերջը յաջորդով)

2010. ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ
ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻԻՆԸ
Ազգային հերոս Զօր. Անդրանիկ մայիս 15ին ամուսնացաւ փարիզի մէջ օրիորդ Նուարդ Բիւրքեանի հետ որ Պուկարիան եկած էր: Կնքահայրութեան պաշտօնը կատարած է Տ. Պողոս Նուարդ: Պաակա դրութեան արարողութեան ներկայ գտնուած է նաև Մանչեսթրի հովիւ Գեր. Գր. Ժ. վր. Պալաքեան:

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւններ:

ԿՈՉ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ
Սիրելի հայրենակիցներ,
Արդէն ծանօթ են ձեզ այն ողբերգութիւնները, որ ապրած են շատերու հետ նաև մեր հայրենակիցները՝ Երկրէն սկսեալ 1915 թ. ականջէն ի վեր:

Մէկ քանի անգամ, չար բազմէն հալածական, տարագրուած են կովկաս, Պարսկաստան, Պաղտատ և այլուր ու ամէն տարագրութիւն կամ գնդթ, փախուստ կամ նահանջ, մեղմել խլած է բազմաթիւ կեանքեր, չհաշւած այն հսկայական նիւթակա զոհերը, զոր կըսած են միշտ մեր բոլոր հայրենակիցները:

Կորսնցուցած ենք մեր հայրենակիցներէն շատ շատերը, զոհեր ենք լաւերն ու լաւագոյնները, ցան ու ցրիւ թողեր ենք անոնց գերեզմաններն ամենուրեք, ու թէ և մեր աւելի դարձած հայրենիքին մէջ, Մեծ Եղեռնի օրերուն, ֆիզիքապէս ամենէն քիչ տուժողը մենք եղանք, և գրէթէ հաւաքարար ազատեցանք, բայց յետոյ տեղի ունեցած մէկ քանի անգամայ փախուստներն ու կրօնները սոփն ու հիւանդութիւնը լրացուցին այն ինչ որ թշնամիին սուրը չէր յաջողած ընել մէկ տնգամէն:

Յայտնի է արդէն, թէ վասպուրականի հարիւր հազարներու հասնող հայութեան այժմ շատ ցանցաւ թիւ մ'է մնացել, որ շնորհիւ ցեղին յատուկ տոկոսութեան ու յամառ կամքին կը շարունակէ ապրիլ տնտեսական ամենազմեղակ պայմաններու մէջ՝ տարանջատ ու հալածական ցիր ու ցան և թափառական:

Թաւրիզն ալ ժամանակաւոր կաշառ մ'է վասպուրականցիներու մէկ փոքր մասնիկին, որ եկած է վերջի տարիին Հայաստանէն, Պաղտատէն և Սալմաստի չրջանէն, թուով մօտ 600 հոգի. Զգտնելով այստեղ ունէ աշխատանք, զուրկ ըլլալով օտար ընկերութիւններու լայն աջակցութեան՝ անոնք կապրին ծայր աստիճան կարօտ վիճակ:

Նորակազմ հայրենակցական Միւրթեան վարչութիւնս կը դիմէ առհասարակ բոլորիդ, ըլլան միութիւններ թէ անհատներ, ընկերութիւններ թէ այս կամ այն հոռանքի պատկանողներ և կոչ կընէ չինայելու ձեր ջանքերը հասցնելու համար հապըղտապ նիւթական օժանդակութիւն ժամանակաւորապէս Թաւրիզ ապաստանած մէկ քանի հարիւր վասպուրականցիներուն:

Կը սիրենք յուսալ թէ իւրաքանչիւր վասպուրականցի բարոյական պարտք պիտի համարէ իր լուծան չինայելու անոնց, որոնք հայրենիքին

համար զոհեցին ամէն ինչ, ունեցան իրենց հերոսական դերը բոլոր ընդվզումներու և պայքարներու մէջ, իսկ այժմ մնացին կըսած տնտեսական ծանր բեռին տակ, Հաւատացած ենք մանաւանդ, որ ձեր բոլոր համոզումներէն, վեճերէն ու պայքարներէն առաջ, ձեր հայրենակիցներու ֆիզիքական գոյութեան խնդիրը հրամայական պահանջը պիտի դարձնէք, առանց որու ապագան անհասկանալի և անկառուցելի կը լինի:

Վասպուրականցիներս բոլորս թէ և փախստական ու անջատուած՝ բայց խոր հաւատք ունինք մեր ապագայ վերածնութեան վրայ ու մեր հայրենիքի վերակենդանացման՝ որու շուրջ պիտի հաւաքինք ամէնքս աշխարհի բոլոր անկիւններէն:

1922 մարտ 5
Թաւրիզ
Դիւան
Վասպ.ի հայրենակց. Միութեան
Վարչութեան
Հագագահ
Վահէ ԱՐԾՐՈՒՆԻ
Անգամ քարտուղար
Ս. ԳԱՍՏԱՆԻԱՆ
Ծանօթ. — Մոյն կոչը ուղարկած է արտասահմանի առհասարակ հայկան բոլոր թերթերուն:

Մեր հասցէն
Հայոց Առաջնորդարան
Պարսկաստան
Թաւրիզ

ՏԵՂԱԿԱՆ
Մարտի, 18 մայիս 1922
Հ. Կ. Խ. Մարտիի մասնաճիւղը գումարելով իր Գ. Բ. Ընդհ. Ժողովը մայիս 4ին ձեռնարկեց նոր վարչութեան ընտրութեան:

Մեծամասնութեան քուէով ընտրուեցան.

Ստեփան Թ. Զ. Փորթուգալեան
Գանձապետ Տիկ. Փ. Զաքարեան
Ատենադպիր Օր. Ծ. Գաբրիէլեան
Խորհրդականք Տիկ. Ս. Թորոսեան
Տիկ. Գ. Շահլամեան
» Յ. Ժամկոչեան
» Մ. Եր. Թորոսեան

Կը խնդրուի վարչութեան վերաբերեալ նամակ կալն ատենապետի հասցէին՝ Mlle Z. Portoukalian, 29, rue Fontange Marseille, իսկ զրամ գանձապետի հասցէին ուղղել Mme P. Tchiboukian, 21, rue Thubaneau.

Վարչութիւն

ՃԷՆՈՎԱԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Մայիս 19-ի ուրբաթ օր փակուեցաւ Ճէնովայի Խորհրդաժողովը 39 օր նիստ ունենալէ վերջ: Խորհրդա- ժողովին մասնակցող 34 ազգերն ալ ի նպատակաւ իրենց անդամ- արտայայտութիւններ սխալ ունեցան. առա- մապէս պատրաստուած է 10 տար- աւայ ընթացքին իրար վրայ յարձա- կում չգործելու գաղտնիք մը եւ կը յուսացուի որ աւելի ուշ կարելի պի- տի ըլլայ աւելի հիմնական դաշնա- գրով մը համախորհրդային խաղա- զութիւնը երաշխաւորել...

Սակայն Ճէնովայի Խորհրդաժողո- վը ամէն բան չկարգադրեց. առա- կան ինչորեք վերջնական լուծում մը չգտաւ: Ուստի որոշուեցաւ յառաջի- կայ յունիս ամսի 26ին լա Հէյի (Հոլանտա) մէջ գումարել անտեսա- կան մասնագէտներու ժողով մը Ռու- սիայի եւ միւս պետութիւններու միջեւ գոյութիւն ունեցող անհամաձայնու- թիւնները կարգադրելու նպատակով: Որովհետեւ Ռուսիայի սովիէթ կա- ռավարութիւնը չուզէր հրաժարիլ Ռուսիայի մէջ օտարահպտակներու ինչքերու ազգայնացման (պետակա- նացման) սկզբունքէն, մասնաւորա- պէս Պէրսիական եւ Յիւստանայի շրջաններու մասնակցելու լա Հէյի ժողովին որովհետեւ այս երկու ազ- գերն ալ իրենց շահեր բոլորովին վտանգուած կը տեսնէին պոլշէփիքե- րու բռնած անհաշտ գիւրգիին հետեւ- անքով:

ՆՈՐ ՄՏԱՑՈՒԱԾ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. Իսահակեան. Սամայ Միներ, վրա- ցի. Վիեննա, Միլիթարեան տպարան 1922. Գինն է 3 ֆր. Դիմել «Արեգ»-ի խմբագրութեան:

Վ. Միլեր. Սլեյք գրական հան- դէսը իր վերջին թիւերուն մէջ մաս առ մաս հրատարակած էր մեծանուն բանաստեղծ Ա. Իսահակեանի այս նոր վերջին գործերուն ալ միւս ան- ձին հատորով ու շատ մաքուր տը- րուադրութեամբ լայն ընծայած է:

Սամայ Միները կոչուած է հե- ղինակի գլուխ գործընթացին մին կազմելու եւ նոր ու տարբեր խորքով մը կուգայ յիշեցնել Սամուելի Դա- ռիթի» ազգային գիւցադնովէպը:

Ա. Իսահակեանի պարզ, սահուն ու ժողովրդային լեզուն կատարեալ գործիքն է իր բանաստեղծական տաղանդն ու աւելնը պատկերացը- նող. այս իսկ պատճառով մէկ շուն- չով կը կարգացուի:

Ա. Իսահակեան. Աշնան Ծաղիկներ. Տպագրութիւն Ս. Ղազար Վենետիկ. 1922: Ստանալու համար դիմել՝ Imprimerie arménienne. St.-Lazare Venise (Italie):

(Ա. Իսահակեան իրապէս ցաւի Բրգիւն է-էր ասանաւորները՝ զողոր

ու տրամագին, կեանքը կը ցուցնէ բանաստեղծական փիլիսոփայու- թեամբ եւ կը գրաւեն բոլորի համակ- րանքը: Նման բանաստեղծութիւն. ներու հաւաքածոյ մ'է այս հատորը եւ հեղինակի ցարդ վաստակած իսկա- կան համբաւը երաշխիք մըն է այս գրքի արժանիքին համար):

F. Macler. L'Arménie, simple me morandum. Paris. 1922.

(Յայտնի հայագէտ եւ հայասէր Տ. Յ. Մաքլէր ցարդ իր հրատարա- կած բազմաթիւ թանկարժէք ու օգ- տաշատ գրքերու շարքին Կուգայ ճիշդ ատենին նոր մ'ալ աւելցնել, յիշեցնելու համար հանուր աշխար- հին թէ ի՛նչի արժանի է հայ ժողո- վուրդը եւ Հայաստանը: Նա անվախ կը պախարակէ եւրոպական պետու- թիւններու անտարբերութիւնը եւ կը յիշեցնէ անոնց խոստումները:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԱՊՈՒԻՏ ԵՒ ԵՐԾԻԿ

Հայրենիքի ընտիր ապուխտ եւ երջիկ փնտռողները գոհ պիտի մնան դիմելով մեզի:

Մարտի 22-ի դուրս կը դրկենք քիւն 22 ֆր. ի, համբու ծախսը մեր վրայ:

Մարտի 22-ի մէջ ու նաեւ մեծաքանակ գնորդներուն համար մասնաւոր գին: Դիմել A. Torossian 7, rue Halle Delacroix Marseille

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐԻՒՄ

Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին տարեգարծը Երեւանում:

Բազմաբանագիտական ժողովուրդ պատկերի մէջ:

Պատկերի մեծութիւնը՝ լայնութիւնը՝ այնքան խոշոր է, որ նրանից լայն մեծու- թիւն ունեցող կապուց պատը չի ընդունում: Տպագրուած է փարթաւ եւ մնայուն Թանկարժէք Թղթի վրայ: Եթե ու ան- հրաժեշտ զարդ տուէն Հայի տան:

Լայն կը տեսնի, եթէ ինչքանոք չը լինի, մայիսի 28ին Բերլինում՝ Հայաս- տանի Հանրապետութեան 4րդ տարեգար- ձին: Հաւր մի գոլար, 10 հաւր մի կա- պուցում 9 գոլար: Յունիսի 15-ից յետոյ գինը կրկնակի: Վերագիր վճարով չի ու- ղարկուում: Վճարը կանխիկ: Հասցէն՝

Herrn Tigran Nazarian Badensche str. 39 III BERLIN-Wilmersdorf

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴՈՒՄ ԱՊՈՒՐ

Լոյս տեսաւ «Վերաճնունդ»-ի 1921 թուականի Ապրիլի 1-ի թիւը որ իսկապէս շքեղ գործ մ'է: Հանրային, քաղաքական, գրական եւ գեղարուեստական հայ գոր- ծիւնների, Հայաստանի գեղատիպ տեսա- րանների, տարագիրների եւ որբերի այլ եւ այլ 200ի չափ նկարներ կը զարդարեն այս գեղեցիկ ալպոմի էջերը որոնցմէ մէկ ըսնին գունատիպ են: Գին՝ 10 ֆր. (11):

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Ազգային, բանասիրական, գրական եւ գիտական ամսաթերթ Բաժնեգինն է տարեկան ֆր. 25. Հաս- ցէ՝ Rédaction de la revue «Basmavep» St.-Lazare VENISE (Italie)

ԱՐԵՂ

ԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՍՈՒԳԻՐ

Կիսամետր քաժանորդագինն է 15 ֆր.: Ամերիկայի համար 1,50 տոլար: Դրամ ուղարկել ֆրանգի կամ տոլարի չէքով. երկրորդ կիսամետր քաժանորդագինի մա- սին պիտի յայտարարուի ժամանակին: Առանձին Թիւը կարծէ 3,50 ֆր. Ամերի- կայի համար 40 սենթ:

Դիմել՝ Rédaction «Areg», S. Hagopian Vienne (Autriche), VII Mechitaristen- gasse 4.

Մարտի 22-ի մէջ քաժանորդագրուելու կամ հատով ստանալու համար դիմել Արմէ- նիայի գրասենեակը:

ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ

Հայագիտական ուսումնաթերթ

Հանդէս Ամսօրեայի տարեկան բաժ- նորդագինն է 20 ֆր. ամէն երկրի համար հասցէն՝

Rédaction de la revue Handes Am- sorya. VII/2 Mechitharistengasse 4. Vienne (Autriche).

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Շնորհակալութիւն յայտնելով մեր աշ- խատակից-Քոյակիցներուն իրենց մեզ ըն- ծայած օժանդակութեան համար, կը խնդ- րենք որ միշտ աչքի առնել ունենալով Արմէնիայի ուղղութիւնը եւ խիստ սահմա- նափակ ծաւալը, գրեն շատ ամփոփ ու կարճ ոճով: Երկար յօդուածները ոչ միայն կենթարկուին կրճատման, այլ եւ երբեմն կը դատապարտուին բնաւ լոյս չտեսնելու: Նաեւ շարունակելի յօդուածները պէտք է ամբողջապէս զրկուին որպէսզի խմբագրու- թիւն իր յարմար տեսած ձեւով կարգադրէ: Կարճ գրելը առաջին պայմանն է:

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱՂԵԱՑ ՓԱՇՏԱՒ

Հայակեր Թալեւաժ փաշայի սպաննից Ս. Թէֆիկեանի Պէրլինի մէջ տեղի ունե- ցած հուշակալոր դատաւարութեան ման- րամանն հայերէն Թարգմանութիւնն է այս որ լոյս ընծայած է Վիեննայի Միլիթ. տպարանը:

Ամէն Հայ պէտք է կարդայ այս գիրքը որ մեր պատմութեան մէկ դրուագը կը կազմէ:

Գինն է 7. ֆր. Մարտի 22-ի մէջ, 8 ֆր. Մարտի 22-ի դուրս: Ուղղորդներուն կրնանք տրամադրել մեծաքանակ:

Ամեն ապսպրանք պէտք է կանխիկ վճարուի:

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

Արմէնիայի գրասենեակին մէջ ծախու կը գտնուին ի միջի այլոց, հետեւեալ հրատարա- կութիւնները: Փակագին մէջ նշանակուած գինը Մարտի 22-ի դուրս զրկուելու համար են, փոստի ծախքը մէջը հաշուած: Յանձ- նարարուած (recommandé) ծրարով ստա- նալ ուղղող պէտք է ատոր ալ փոստի ծախքը վճարէ որ է 35 սանդիմ, 1 կրամէն ըս- կած մինչեւ 2 քիլոնոց ծրարի համար:

Փաղաքական գէպքերը Հայոց պատ- մութեան մէջ. Ժամօժ հրապարակագիր եւ գործիչ Արսէն Միքայէլեանի ուսում- նասիրական եւ շահեկան մէկ գործն է գեղեցիկ տպագրութեամբ եւ դիմացկուն կազմով. 10 (11):

Հին Աստուածներ. Լեւոն Շանթի հուշակալոր Թատրերգութիւնը. 10 (11):

Շիրվանդադէ. Պատուի համար: Դրամա չորս արարուածով: 1920: Բ. տը- պագր.: 6 ֆր. (6,50):

(Անուանի Թատրագիր Շիրվանդադէի գլխաւոր գործերէ մին):

— Ա. Իսահակեան, Արու Լալա Մա- հարի. Գրասիր: Գ. տպագրութիւն 1920. 3 ֆր. 30 սենթ. (4 ֆր.):

(Արու Մահարի անուանի արար բանա- տեղծի կողմէ գրուած յոռետեսական բա- նաստեղծութիւն մ', զիտի ու խոսքի արտայայտութիւններով):

Մօրիս Մէթերլինկ. — Իշխանութիւն Մայլէն (Թատրերգութիւն հինգ արար) Թարգմ. Վ. Գեորգեան. (Աշխարհահե- ղակ Պէրլինի գաղտնիքով գրագէտ փնտռած գործերէն է սոյն հատորը օժտուած է յաջող Թարգմանութեամբ մ'է լաւ ամենագինն է. 3 ֆր. (4 ֆր.):

— Կամաւորի Յիշատակարան Նիկի- թանի. յիշողութիւններ կամաւորական կեանքէն Հայաստանի մէջ. 5 (5,50):

— Հայրենի աղբիւր. անուանի բա- նաստեղծ Ա. Իսահակեանի ոտանաւորները շքեղ տպագրութեամբ. 10 (11):

— Սեռային առողջապահութիւն, Տըթ. Թորոսեանի. շատ օգտակար եւ անհրա- ժեշտ հատոր մը, գեղեցիկ տպագրու- թեամբ եւ ամուր կազմով. 10 (11):

— Սարսափի երկրին մէջ. Փարիզ «Ժուրնալ» Թերթի Թղթակից Հանրի Պա- պիի պատերազմի ընթացքին Հայաստան եւ Կովկասի մէջ կատարած քննակա- պտոյտին առթով գրուած յօդուածներու հատոր մը, հայերէնի Թարգմանութեամբ եւ պատկերազարդ, որ ցոյց կուտայ Նաեւ Հայերու դիւցազնական կուրները. 5 (6):

— Գրական Ասուխներ: Ա. — Շանթ «Հին Աստուածներ»: Բ. — Գրիգոր Զա- րայի «Նորաժողովրդ»: Գ. — Վարդ ժամի «Հեթանոս երգեր»: Դ. — Ռ. Զա- րարեանի «Յայցալոյս»: Ե. — Յովհան- նէս Սէթեան: 5 հաւր (Ա. — Ե.) միասին 7,50 (8 ֆր.):

(1913ին Կ. պօլսի մէջ սկսած էին «Գը- րական Ասուխներ» կազմակերպել ու թիւրքահայ ծանօթ գրողների երկերի վրայ հրապարակային ժողովի մէջ քննա- դատական եւ ջատագովական բանախօսու- թիւններ կը լինէին եւ մասնաւորապէս կազմուած ժիւրի մը երկու կողմը լսելի յետոյ իր եզրակացութիւններ կարտայայ- տէր: Այդ ասուխներ տակաւին վերջին եալ 5 հեղինակների գործերին վրայ եղաւ եւ հրատարակուած էին երբ քաղաքական դատաւարական հանգամանքներ եկան կառ- ցնել մասնաւորական յառաջդիմութեան ամ- շարժում: Հրատարակուած Ասուխներ մէջ քննադատական կամ ջատագովակա- բանախօսութիւններ ունին Տիգրան Զա- րարեան, Տ. Զ. Սարգսյան, Ռուբէն Զա- րարեան, Գ. Զ. Զարայ, Վահան Թէքէեան, Գ. Խաթակ, Կոմիտաս վրդ., Դաւաթ Մ. սաքեան, Տիգրան Զեօկիւրեան, Յ. Ս. Սիրունի, Երուանդ Օտեան և այլն):

— Մեր Խաչը, Տըթ. Մ. Սարգիս. շքեղ տպագրութեամբ եւ խորհրդանշական գեղեցիկ պատկերներով հատոր մը որ կ' պարունակէ նորաժողովրդ հայ տարագրու- թեան յիշատակներէն. 10 ֆր. (11):

— Հայրենիքի Բացատրիկ. Հայաստանի Հանրապետութեան տարեկալպմին առթով 1020ին հրատարակուած մեծադիր էջեր հատոր մըն է, հայ հերոսներու, զօր- վարներու եւ քաղաքական այլ գործիչնե- րու բազմաթիւ նկարներով: Գին 5 ֆր. (6):

Haic & Belus. National Dram. Composed by M. J. Zorab. Calcutta. 1895. Գին 2,40 (2,50):

Rédacteur: EGHICHÉ TOROSSIAN Abonné Colbert 303, Marseille

Le Gérant: FRANÇOIS CARRIÈRE.

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթուգալեան MARSEILLE. — IMPRIMERIE DU MIDI 19, rue de la Grande-Armée, 19